

ARTVİN İLİ SANAYİ SİTESİNDE ÇALIŞANLARIN İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

 Elif IŞIK DEMİRARSLAN¹ Sevil ÇINAR ÖZBAY² Yalçın KANBAY³

ÖZ

Amaç: İlk yardım, profesyonel ya da tıbbi yardım gelene kadar yapılan uygulamaları içermektedir. Sanayi siteleri tüm tehlike sınıflarına sahip iş kollarını içermesi nedeniyle çalışanların ilk yardım konusunda bilgi sahibi olmaları hayati önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Artvin Küçük Sanayi Sitesinde çalışanların ilk yardım bilgi düzeylerini belirlemektir.

Gereç ve Yöntemler: Çalışma, Artvin il merkezinde küçük sanayi sitesinde çalışanların ilkyardım bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya, sanayi sitesinde çalışan 122 kişi katılmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında “Kişisel Bilgi Formu” ve “İlk Yardım Eğitim konularından oluşan soru formu” kullanılmıştır. Verilerin analizi sayı, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri ile uygulanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların sadece %24,6’sının önceden ilk yardım eğitimi aldıkları, %64,8’inin ise ilk yardım eğitimi almak istedikleri; %40,2’sinin çalışırken kaza geçirmiş olduğu, kaza geçirenlerin %77,0’sine ilk yardım müdahalesinde bulunulmadığı tespit edilmiştir. Çalışanların %92,6’sinin kaza geçiren birine hiç ilk yardım müdahalesinde bulunmadığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınanların ilk yardım düzeyi testinin puan ortalaması $34,5 \pm 1,197$ puan olarak bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmanın sonunda çalışanların ilk yardım bilgi düzeyinin düşük olduğu ve ilk yardım hakkındaki bilgilerinin geliştirilmesine gereksinim olduğu saptanmıştır. Çalışanlara düzenli olarak eğitim verilmesi, eğitimlerin hedef kitlenin düzeyine uygun olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlk Yardım, Sanayi Siteleri, Çalışanlar

DETERMINATION OF FIRST AID KNOWLEDGE LEVELS OF EMPLOYEES IN ARTVİN PROVINCE INDUSTRIAL SITE

ABSTRACT

Objective: First aid consists of interventions until professional or medical assistance arrives. As industrial sites contain business lines with all hazard classes, it is crucial that employees are knowledgeable about first aid. The

¹ Corresponding Author /Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, elif_syo@artvin.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, cinarsevil87@gmail.com

³ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, yalcinkanbay@gmail.com

Makale Geliş Tarihi/Submission Date; 18.04.2023

Kabul Tarihi/ Accepted Date; 08.09.2023

Çalışma için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan izin (15/04/2021 Tarih ve E.9520 Sayılı) alınmıştır.

aim of this study was to determine the level of first aid knowledge of the employees working in a Artvin Small Industrial Site in a province.

Materials and Methods: The study was carried out in order to measure the first aid knowledge level of the workers in the industrial site in the Artvin. 122 people working in the industrial site participated in the research. In the data collection phase of the study, "Personal Information Form" and "A question form consisting of First Aid training subjects" were used. The analysis of the data was done with number, percentage, mean and standard deviation values.

Results: It was determined that only 24.6% of the participants had received first aid training before, and 64.8% wanted to receive first aid training. 40.2% of the participants had an accident while working. It was found that 77.0% of the accident victims did not receive first aid intervention. It has been revealed that 92.6% of the employees have never given first aid to someone who has had an accident. The mean score of the sample's first aid level test was found to be 34.5±1.197 points.

Conclusion: At the end of the study, it was determined that the first aid knowledge level of the employees was low and their knowledge about first aid needed to be improved. It is recommended that employees are regularly trained and that trainings are appropriate to the level of the target audience.

Keywords: First Aid, Industrial Sites, Workers

GİRİŞ

İlk Yardım Yönetmeliğinin 4/d maddesinde ilkyardım, “*Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren durumda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar, hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamaları kapsar*” şeklinde tanımlanmıştır (İlk yardım Yönetmeliği, 2015). İlk yardımın amacı, sağlık profesyonelleri gelene kadar, yaralının ya da hastanın hayatının kötüye gitmesine neden olacak faktörlerin ortadan kaldırılmasıdır (İlk yardım Yönetmeliği, 2015). Doğru şekilde uygulanan ilkyardım ile, yaşam ve ölüm arasındaki fark, hızlı ve uzun süreli iyileşme veya geçici ve kalıcı sakatlık arasındaki fark anlamına gelebilir (Lingard, 2002:209-230). Doğru ilkyardım hayatta kalımı artırır, yaraların iyileşmesine yardımcı olur. Günlük hayatımızda, herhangi bir zaman diliminde kalp krizi, boğulma gibi olaylar meydana gelebilir ve insanlar kendilerini bu gibi olayların ortasında ve yardım etmek zorunda bulabilirler. Sonuç olarak herkesin acil bir durumda ne yapması ve nasıl yardım edeceğini bilmesi gerekmektedir (Demir vd., 2018:2).

Çalışan insanlar günlük zamanlarının üçte birini iş ortamında geçirmektedir. İşyerlerinde çalışanlar hayatlarını tehlikeye sokacak pek çok riskle karşı karşıyadırlar. Bu yüzden iş ortamında meydana gelen kazalar büyük önem taşımaktadır. İş kazası tanımı ise İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre; “*İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenengelli hâle getiren olay*” olarak tanımlanmıştır (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Dolayısıyla iş kazaları, çalışan, işveren, toplum ve ülke için hem maddi hem manevi kayıplara sebep olmaktadır. Ölümlü bütün kazaların %10'u ilk 5 dakika içerisinde, %50

si ise ilk 30 dakika içerisinde meydana gelmektedir. İş kazalarının %38 'inin olay yerinde yapılan bilinçli ilkyardım ile önlendiği tespit edilmiştir. Olay yerinde yapılan en etkili ilkyardım müdahalesi ilk 5 dakika içinde olmaktadır (Aytaç vd., 2016:53-57). İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'ne göre sanayi siteleri, az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli işlerin yapıldığı iş kollarından oluşmaktadır (İş sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği, 2013). İlk yardım eğitiminin sağlanması genel olarak işyerinde iş sağlığı ve güvenliği risklerinin boyutuyla orantılı olarak tavsiye edilmiştir (Hatzakis vd., 2005:327-332). Bu nedenle, risk ne kadar büyükse, ilkyardım konusunda eğitilmiş daha fazla kişiye gereksinim de o kadar fazladır. İlk yardımcısı, ilkyardım tanımında belirtilen amaç doğrultusunda, hasta veya yaralıya tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle ilaçsız uygulamaları yapan ilkyardım eğitimi alarak ilkyardımcısı belgesi almış kişiyi ifade eder (Lingard, 2002:209-230). İlk Yardım Yönetmeliği'ne göre; "İş sağlığı ve güvenliği kapsamında, az tehlikeli işyerlerinde, her 20 çalışan için 1 ilkyardımcısı, tehlikeli işyerlerinde, her 15 çalışana kadar 1 ilkyardımcısı, çok tehlikeli işyerlerinde, her 10 çalışana kadar 1 ilkyardımcısı bulundurulması zorunludur" (Lingard, 2002:209-230). Yönetmeliğin bu sayıları vermesine karşın iş yerinde çalışanların tamamına yakınının ilkyardım eğitimi alması ve ilkyardım bilmeleri önemlidir.

Çalışma hayatında, meydana gelen kazaların sıklığı dikkate alındığında, çalışanların ilkyardım eğitimi ve işyerlerinde ilkyardım müdahaleleri için örgütlenmenin önemi büyüktür (Hatzakis vd., 2005:327-332). Genellikle inşaat sektöründe çalışanlarda iş kazası görülme oranları yüksek olsa da, ülkemizde 2020 Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre sanayi (endüstri) mevki çalışanlarında iş kazası görülme sıklığı bütün sektörlerden fazladır (SGK, 2020). Fakat Türkiye'de iş yerlerinde riskin ve tehlikenin yüksek olmasına rağmen ilk yardım bilme oranının azlığı önemli bir durumdur (Deniz, 2014; Kılıçaslan ve Ersoy, 2019:85:121; Yer ve Cengiz, 2021:91-107). Bu çalışmanın amacı, Bir ilin küçük sanayi sitesinde çalışanların ilkyardım bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu çalışmanın sonuçlarının sağlık eğitimcileri ve sağlık profesyonellerinin, sanayi sitesinde çalışanlarda ilk yardım hakkında bilgi sağlanmasına yönelik yapacakları eğitim ve danışmanlığa ışık tutacağı düşünülmektedir.

1. MATERYAL ve YÖNTEMLER

1.1. Araştırmanın tipi: Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın yapıldığı yer ve zaman: Bu araştırma, Mayıs - Haziran 2021 tarihleri arasında Bir ilin küçük sanayi sitesinde çalışanlarla yapılmıştır.

1.3. Evren ve örneklem: Çalışmanın evrenini Artvin Küçük Sanayi sitesinde çalışmakta olan 320 kişi oluşturmaktadır. Araştırma da örneklem seçimine gidilmemiş olup evrenin tamamına ulaşılması

planlanmıştır. Araştırma örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden 122 katılımcı oluşturmuştur (Örneklemin evreni temsil oranı: %38.1).

1.4. Verilerin toplanması: Veriler, araştırmacının kendisi tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Çalışanlara kısaca araştırma hakkında bilgi verilmiş, anketi nasıl cevaplayacakları açıklanmıştır. Gereken yerlerde sorular açıklanarak yardımcı olunmuştur. Ankete verilen cevapların yalnız araştırma amacıyla kullanılacağı, bireysel değerlendirilmenin araştırmacıdan başkası tarafından bilinmeyeceği, bireylere anlatılarak sorulara objektif cevap vermeleri sağlanmıştır. Uygulama ortalama 10 dakika sürmüştür.

1.5. Veri toplama araçları: Çalışmanın veri toplama aşamasında “Kişisel Bilgi Formu”, “İlkyardım eğitim konularından oluşan soru formu” kullanılmıştır.

1.5.1. Kişisel bilgi formu: Araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından 15 soruluk bir form oluşturulmuştur.

1.5.2. İlk yardım eğitim konularından oluşan soru formu: Form, araştırmacılar tarafından literatür taranarak ve ilkyardımcı eğitimlerindeki konuları içeren sorulardan oluşturulmuştur (Hatzakis vd., 2005: 327-332; Deniz, 2014; Yer ve Cengiz, 2021:91-107; Durgun vd., 2014:619-623; Nayir vd., 2011:123-127). İlk yardımın temel eğitim konularını içeren 100 soruluk form hazırlanmış, alanında uzman 5 akademisyene gönderilmiş ve bilgi düzeyinin ölçümünde etkisi az olan sorular çıkarılarak 20 soru olacak şekilde form oluşturulmuştur. Her soru çoktan seçmeli 5 şıktan oluşmuştur. Ayrıca 100 tam puan üzerinden değerlendirmek için her sorunun değeri 5 puan olarak belirlenmiştir. İlkyardım yönetmeliğine göre, ilkyardımcı eğitimleri sonrasında yapılan sınavlarda başarılı olabilmek için 100 tam puan üzerinden 85 puan almak zorunludur. Bu çalışma bir durum tespit çalışması olduğu için katılımcılara başarılı ya da başarısız gibi bir değerlendirme yapılmamıştır.

1.6. Verilerin değerlendirilmesi: Çalışmanın verileri SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin yorumlanmasında sayı, yüzdeler ve ortalama, standart sapma değerleri ile verilmiştir. İkili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi ve çoklu karşılaştırmalarda ise *Kruskal-wallis testi* kullanılmıştır.

1.7. Araştırmanın etik yönü: Çalışma için gerekli etik izinler, Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 15.04.2021 tarihli ve E.9520 sayılı olarak alınmıştır. Katılımcılardan ise bilgilendirilmiş sözlü onam alınarak çalışma yapılmıştır.

2. BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan çalışanların bazı kişisel özelliklerinin dağılımı ve kişisel özelliklere göre ilk yardım testi puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 1’de sunulmuştur.

Değişik iş kollarından 122 katılımcı ile gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada katılımcıların yaş ortalaması $39,4 \pm 10,8$ olup, %94,3'ü erkek bireylerden oluşmaktadır. Çalışanların %73,8'i evli bireylerden oluşmakta olup %60,7'si ilköğretim, %30,3'ü ise orta öğretim mezunudur. Katılımcıların sadece %24,6'sı daha önce ilk yardım ile ilgili bir eğitim almıştır ve ilk yardım eğitimi almak istediğini belirtenlerin oranı %64,8 olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Çalışmada sanayi sitesinde çalışanların %40,2'sinin kaza geçirdikleri, %77'sine kaza geçirdiğinde ilk yardım müdahalesinde bulunmadığı; %92,6'sı ise kaza geçiren birine hiç ilk yardım müdahalesinde bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Katılımcıların Bazı Kişisel Özelliklerinin Dağılımı ve Kişisel Özelliklere Göre İlk Yardım Testi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=122)

Değişken	Kategori	n	%	Ortalama Sıra	Anlamlılık
Yaş	39 ve daha az	57	46.7	72.9	Z= -3.359
	40 ve daha fazla	65	53.3	51.5	p= .001
Medeni Durum	Evli	90	73.8	57.9	Z= -2.071
	Bekar	32	26.2	72.5	p= .038
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	74	60.7	50.2	KW= 21.753
	Ortaöğretim	37	30.3	75.0	
	Yükseköğretim	11	9.0	92.1	
İlkyardım Eğitimi Alma Durumu	Almış	30	24.6	70.0	Z= -1.530
	Almamış	92	75.4	58.7	p= .126
İlkyardım Eğitimi Almayı İsteyen	Evet	79	64.8	58.7	Z= -1.185
	Hayır	43	35.2	66.6	p= .236

P: Anlamlılık $p < 0.05$

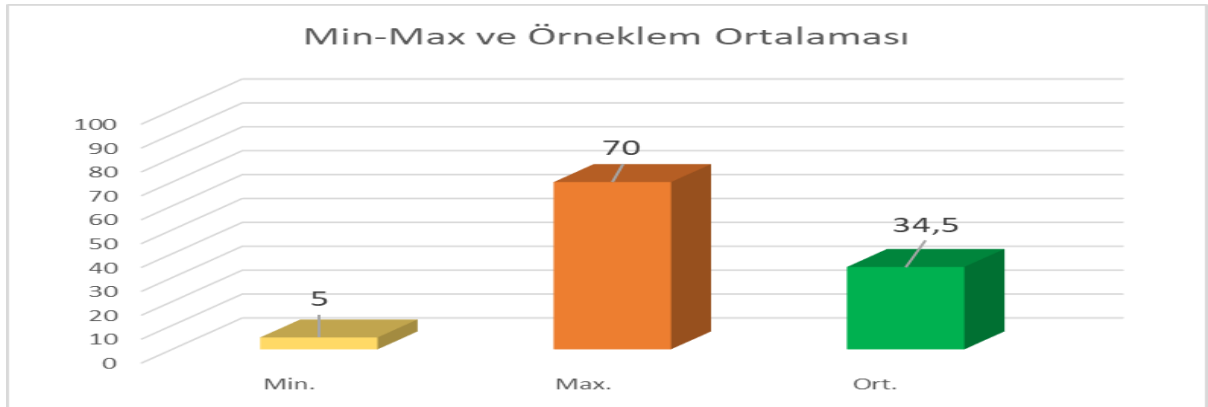
Z: Gruplar arası fark istatistik testi (Non parametrik)

Tablo 2. Katılımcıların Kaza Geçirme ve İlk Yardım Durumu Özelliklerine Göre % Dağılımları (n=122)

Özellik	Kategori	n	%
Kaza geçirme durumu	Evet	49	40,2
	Hayır	73	59,8
Kaza geçirdiğinde ilk yardım müdahalesinde bulunma durumu	Evet	28	23
	Hayır	94	77,0
Kaza geçiren birine ilk yardım müdahalesinde bulunma durumu	Evet	9	7,4
	Hayır	113	92,6

n: katılımcı sayısı %: frekans

Çalışanların ilkyardım başarı testinden almış oldukları Min- Max ve ortalama puan değerleri grafikte verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan çalışanlara 20 soruluk ve 100 puan üzerinden değerlendirilen ilk yardım düzeyini ölçmeye yönelik hazırlanmış testten 5 ile 70 puan arası bir başarı gösterdikleri belirlenmiştir. Örneklem ortalaması ise $34,5 \pm 1,197$ puan olarak belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. İlk Yardım Başarı Testinin Puan Gösterge

Çalışmada katılımcıların çok büyük bir bölümü (%94,3) “acil durumlarda aranması gereken numaranın” 112 olduğunu bilmektedirler. Ayrıca katılımcıların yarısından fazlası (%63,1) “ilk yardımın tanımını” doğru bir şekilde yapabilmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. İlk Yardım Sorularının Doğru Yanıtlarının Dağılımı

3. TARTIŞMA

Toplumun önemli bir grubunu oluşturan çalışanların, ilk yardım ve temel yaşam desteği konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Çalışanların ilk yardımı bilmesi, hayatı tehdit eden durumlarda doğru müdahalelerin yapılabilmesini sağlamaktadır (Zalewski vd., 2019:83-91).

Farklı iş kollarından 122 katılımcı ile yapılan bu araştırmada, katılımcıların sadece dörtte biri kadarı daha önce ilk yardım ile ilgili bir eğitim almıştır ve ilk yardım eğitimi almak isteyenlerin oranı yarısından fazla olarak belirlenmiştir. Aytaç ve ark.'nın (2016) mobilya imalat fabrikasında çalışanlar ile yaptığı çalışmada, çalışanların %28,4'ünün ilk yardım konusunda kursa katıldığı, ancak %78,1'inin ilk yardım konusundaki bilgilerinin yeterli olmadığı saptandı (Aytaç vd., 2016:53-57). Bir organize sanayi bölgesinde yapılan çalışmada da, işletmelerin %43,6'sında ilk yardım eğitimi alan personel bulunmamıştır (Gümüş vd., 2016:51-56). Bu araştırma ile benzer bulgular taşıyan çalışmalardan da anlaşıldığı üzere ilk yardım bilgisi genel anlamda toplumda yeterli değildir. Bu nedenle kaza olması durumunda ilk yardım uygulamalarının doğru olarak yapılabilmesi için eğitim alan kişi sayısının artırılması ve ilk yardım eğitim seviyesinin yükseltilmesi gerekmektedir.

Katılımcıların yaş kategorilerine göre ilk yardım testi puanları ortalamaları karşılaştırıldığında gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür. 40 ve daha fazla yaşa sahip grubun ortalama sırası diğer gruba göre anlamlı düzeyde yüksektir. Suudi Arabistan’da öğretmenlerde yapılan bir araştırma da (46-60) yaş grubundaki öğretmenlerin ilk yardım puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı olarak daha yüksektir (AlYahya vd., 2019:684-688) . Bu sonuç bu çalışma ile aynı paraleldedir. Yaşın ve tecrübenin artması bilinçlilik düzeyinin de artmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Araştırma da, bekar bireylerin ilk yardım başarı testi puan ortalama, evli bireylerden dörtte bir oranında yüksek ve anlamlıdır. Fakat İran’da öğretmenlerle yapılan bir çalışmada evli olanların puanının yüksek olmasına karşın anlamlı bulunmamıştır (Adib-Hajbaghery ve Kamrava, 2019:240-245). Buna karşın Alshammari (2021) tarafından yapılan bir çalışmada ise bekarlar evli ve boşanmışlara kıyasla en yüksek ilk yardım bilgisine sahip oldukları belirtilmiştir (Alshammari, 2021:138-142). Bekarların ilk yardım bilgi düzeylerinin yüksek olması, kurslara, eğitimlere katılmak için daha çok zaman ve fırsatlarının olması ile ve ilgi alanlarının bu yönde olması ile açıklanabilir.

Çalışanların ilk yardım başarı test puanlarını eğitime göre değerlendirdiğimizde; ortalama sıraları ilköğretimden yükseköğretime doğru artış göstermektedir ve bu artış anlamlı bulunmuştur. Buna karşın ilk yardım eğitimi alma durumu ve ilk yardım eğitimi almak isteme durumu değişkenlerine göre ilk yardım başarı testi puan ortalama sıraları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Aytaç ve ark.’nın (2016) bir mobilya fabrikasında çalışan işçilerin ilk yardım bilgi düzeylerini değerlendirmeye yönelik yaptığı çalışma sonucunda, işçilerin mezun oldukları öğrenim düzeyi yükseldikçe ilk yardım bilgi puanlarının da yükseldiği saptanmıştır (Aytaç vd., 2016:53-57). Sipsma ve ark. (2011) ABD’de yaptıkları çalışmada, öğrenim düzeyi daha düşük olan çalışanların ilk yardım eğitimi alma sıklığının daha düşük olduğunu ve bu nedenle de ilk yardım bilgi düzeyinin daha düşük olduğunu bildirmişlerdir (Sipsma vd., (2011:564-567). Altındış ve ark.’nın (2017) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da öğrencilerin doğru ilk yardım bilgi düzeylerinin düşük olduğunu belirlemişlerdir. Yani eğitim seviyesi üniversite düzeyinde olmasına karşın doğru ilk yardım bilgi düzeyinin oldukça düşük olduğunu bulunmuştur (Altındış vd., 2017:125-130). Başka bir çalışma da mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören ve aynı zamanda yüksek riskli teknoloji kollarında çırak olan öğrencilerin ilk yardım bilgi düzeyleri eğitimle artmış fakat zaman içerisinde (6 ay) azalmıştır (Küçükakça Çelik vd., 2021:238-251). Sağlık meslek grubunun birer üyesi olan eczacılarla (Şimşek vd., 1992:45-48), fizyoterapistlerle (Aslan ve Demirdel, 2023:1-8) yapılan çalışmalarda ilk yardım bilgilerinin yeterli olmadığı, var olan bilgilerini de uygulamada çekimser kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum hangi eğitim düzeyinde olursa olsun ilk yardım eğitimlerinin düzenli aralıklarla verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmaların sonuçları çalışmamızla uyumlu olarak, öğrenim düzeyinin artmasının ilk yardım bilgi düzeyini de arttırdığını göstermektedir.

Çalışmamızda sanayi sitesinde çalışanların yarısına yakını kaza geçirdiklerini, dörtte üçü kadarına ise kaza geçirdiğinde ilk yardım müdahalesinde bulunulmadığı; neredeyse tamamına yakını ise kaza geçiren birine hiç ilk yardım müdahalesinde bulunmadığı belirlenmiştir. Aylaz ve ark.,'nın (2009) mesleki eğitim ve çıraklık merkezinde eğitim gören öğrencilerin ilk yardım bilgi düzeylerini değerlendirdiği çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerinin %25'i, kontrol grubu öğrencilerinin ise %27'si çalışmaları süre boyunca kaza geçirdiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin tanık oldukları bir kazaya ilk müdahale girişiminde bulunma durumlarına ilişkin istatistiklere bakıldığında, çalışma grubunun (%16) ve kontrol (%17) grubunun sadece küçük bir bölümünün ilkyardım girişiminde bulunduğu tespit edilmiştir (Aylaz vd., 2009:89-94). Gürsoy ve Kabul'un (2020) yaptığı çalışmada inşaat sektöründe çalışanların %25'i iş kazası geçirdiğini belirtmiştir (Gürsoy ve Kabul 2020:32-46). Yapılan başka bir çalışmada ise metal eşya imalathanelerinde çalışan çırakların %38,5'inin iş kazası geçirdiği ve %32,7'sinin yakın çevrede birinin kaza yaptığına tanık olduğu belirlenmiştir (Altıntaş vd., 2005:157-169). Yapılan çalışmalara göre, sanayi sitesinde çalışanların daha fazla iş kazası geçirdiği görülmüştür. Bu durum sanayi sitesi çalışanların ilk yardım eğitimine olan gereksinimin bir göstergesidir. Bu bulgular doğrultusunda, incelediğimiz alanlarda yer alan çalışanların ilk yardım konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları ve ilk yardım eğitimine gereksinim duydukları belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda uygulanan ilk yardım eğitiminin çalışanların ilk yardım bilgi düzeyini önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir (Aylaz vd.,2009:89-94; Alı vd., 2021: 403-406; Çelik vd., 2019; Kuepper vd., 2003: 159-169). Bu nedenle iş kazaları açısından yüksek risk grubunu oluşturan sanayi sitesinde çalışanlar başta olmak üzere tüm çalışanlara interaktif bir ilk yardım eğitim programının sunulmasını ve bu eğitimlerin düzenli aralıklarla tekrarlanarak bilgi birikiminin artırılmasını önemsenmelidir.

Çalışmada katılımcıların tamamına yakını "acil durumlarda aranması gereken numaranın" 112 olduğunu bilmektedirler. Ayrıca katılımcıların yarısından fazlası "ilk yardımın tanımını" doğru bir şekilde yapabilmektedir. Yağan ve Şahin (2021) yaptıkları çalışmada, ilk yardım bilgi düzeyini belirlemek amacıyla sorduğu sorulardan, çok tehlikeli işlerde çalışanlar ile az tehlikeli işlerde çalışanlarda en sık acil bildirim telefon numarasını bilenlerin oranının %96,4 ve ilk yardımın tanımını doğru olarak bilenlerin oranının da %86,7 olduğunu belirtmişlerdir (Yağan, 2021). Aytaç ve ark.'nın (2016) mobilya imalat fabrikasında çalışanlar ile yaptığı çalışmada çalışanların %91,6'sı ilk yardım sorusunu ve %98,1'i acil bildirim telefon numarasını doğru olarak cevaplamıştır (Aytaç vd., 2016:53-57). Televizyon programlarında, kamu spotlarında ve eğitim müfredatlarında acil durum bildirme hatları bireylerin karşısına sıklıkla çıkabilmektedir ve bireyler olay anında bu numarayı hatırlayabilmektedir. Ayrıca sorular arasında genel olarak yanıtlanabilecek sorunun "ilk yardımın tanımı" olması sebebiyle ikinci en sıklıkta doğru olarak yanıtlandığı düşünülmektedir. Bunun aksine bireyler günlük hayatlarında daha az karşılaşabileceklerini düşündüğü konuları daha az hatırlamakta ve önemsemektedir. Bununla uyumlu olarak, çalışmamızda çalışanlar "yetişkinlerde dış kalp masajı

uygulama bölgesi”, “sara nöbetinde ilk yardım”, “asit-baz içilen durumlarda ilk yardım”, “burkulmalarda ilk yardım”, “heimlich manevrası uygulanacak durumlar”, “dış kanamalarda ilk yardım” ve “şokta ilk yardım uygulaması” gibi konularda oldukça düşük doğru cevap verme yüzdesine sahiptirler. Yapılan çalışmalarda da çalışanların temel yaşam desteği, kanama, burkulma, yanık, şok ve sara nöbetinde ilk yardım konularında bilgi düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Alı vd., 2021: 403-406; Kuepper vd., 2003: 159-169).

SONUÇ

Bu çalışmanın sonunda çalışanların ilk yardım bilgi düzeyinin düşük olduğu ve ilk yardım hakkındaki bilgilerinin geliştirilmesine gereksinim olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışanlara sürekli ve düzenli olarak eğitim verilmesi, eğitimlerin hedef kitlenin düzeyine uygun olması önerilmektedir. Böylece ilk yardım uygulamalarını bilen ve doğru şekilde uygulayabilen bireylerin varlığı sayesinde işyerlerinde, sokaklarda, evlerde, okullarda, vb. meydana gelecek olan kaza ve ilk yardım gerektiren durumlarda, yaralanma, ölüm ve sakatlanma sayıları azalacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sadece Artvin ili ile sınırlı olması ve küçük sanayi sitesinde tek bir çalışma alanının değil birçok farklı iş yerinin olması araştırmanın sınırlılığdır. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise araştırmaya katılan katılımcı sayısının az olmasıdır.

Yazar Katkıları

EID araştırma tasarımı; EID, SÇÖ, YK veri toplama; YK veri analizi; EID, SÇÖ, YK makale yazımına katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını bildirmişlerdir.

KAYNAKÇA

Adib-Hajbaghery, M, Kamrava, Z. (2019). Iranian teachers' knowledge about first aid in the school environment. *Chinese Journal of Traumatology*, 22, 240-245.

Alı, MIEB, Habı, NS, Sharaa, HM. (2021). Effect of First Aid Training Program on Construction Workers' Self-Efficacy In Egypt. *PJMHS*, 15(1), 403-406.

Alshammari, Khalid O. (2021). Assessment of knowledge, attitude, and practice about first aid among male school teachers in Hail city. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(1), 138-142.

DOI: 10.4103/jfmpc.jfmpc_1322_20

Altındı, S, Tok, Ş, Aslan, FG, Pilavcı Adıgöl M, Ekerbiçer HÇ, Altındı, M. (2017). Üniversite

- Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(3), 125-130.
- Altıntaş, KH, Aslan, D, Yıldız, AN, Subaşı, N, Elçin, M, Odabası, O, ve ark. (2005). The Evaluation of First Aid and Basic Life Support Training for the First Year University Students. *The Tohoku Journal of Experimental Medicine*, 205(2), 157–169.
- AlYahya, IA, Almohsen, HA, AlSaleem, IA, Al-Hamid, MM, Arafah, AM, Al Turki, et al. (2019). Assessment of Knowledge, Attitude, and Practice About First Aid Among Male School Teachers and Administrators in Riyadh. *Saudi Arabia. J Family Med Prim Care*, 8(2): 684-688. doi: 10.4103/jfmpc.jfmpc_316_18.
- Aslan, H, Demirdel, E. (2023). An Examination of First Aid Knowledge Levels of Physiotherapists. *Physiotherapy Theory and Practice*, 39, 1-8 DOI: 10.1080/09593985.2023.2183101
- Aylaz, R, Gözümlü, S, Yılmaz, U, Bakış, E, Güneş, G, Aylaz, A. (2009). The Effect of the First Aid Training Program for Apprenticeship Students. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2), 89-94.
- Aytaç, Ş, Gök, MG, Özkan, S. (2016). Investigation of Basic First Aid Training that is an Occupational Health and Safety. *Gazi Medical Journal*, 27(2), 53–57.
- Celik, B, Ozturk, D, Yapar, N, Altınbilek, E, İkizceli, İ, Celik, N, et al. (2019). Evaluation of the Effectiveness of First Aid Training in Shopping Center Employees. *Science & Healthcare*, 1(21), 58-62.
- Demir, G, Bingöl, N, Karagöz, S. (2018). *İlk yardım Kaynak Kitabı*. 12. Baskı. Hazar Reklam. Ankara.
- Deniz, R. (2014). *Bursa İlinde Sanayiden Sayılan İşletmelerde İlk Yardım Eğitimi Alacak Personelin Niteliklerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Durgun, M, Sahin, Y, Serin, H. (2014). *Defne Yaprağı Toplayıcılarının Çalışma Koşulları ve İş Kazaları Defne Yaprağı Toplayıcılarının Çalışma Koşulları ve İş Kazaları*. 22-24 Ekim 2014. II. Ulusal Akdeniz Orman Ve Çevre Sempozyumu. Akdeniz ormanlarının geleceği: Sürdürülebilir toplum ve çevre, 619-623.
- Gümüş, A, Dağlı, S, Yüksel, A, Aydın, T, Kale, U, Botan, E, ve ark. (2016). Van Organize Sanayi Bölgesi (OsB)'Ndeki İşyerlerinin Halk Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi. *Van Tıp Dergisi*, 23(1), 51-56.
- Gürsoy, T, Kabul, A. (2020). Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Değerlendirilmesi. *International Journal of Engineering and Innovative Research*, 2(1), 32–46.
- Hatzakis, KD, Kritsotakis, EI, Angelaki, HP, Tzanoudaki, IK, Androulaki, ZD. (2005). First Aid Knowledge Among Industry Workers in Greece. *Industrial Health*, 43(2), 327–332. <https://doi.org/10.2486/indhealth.43.327>
- İlk Yardım Yönetmeliği. (2015). Resmî Gazete Sayısı: 29429. Sağlık Bakanlığı. Resmî Gazete Tarihi: 29.07.2015 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150729-2.htm>, 15.03.2022.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. Kanun. (2012). No:6331. Resmi Gazete Tarihi: 30 Haziran 2012
Resmî Gazete Sayı: 28339. Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.htm>, 15.03.2022.

İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği. (2013). Resmi Gazete Tarihi: 29
Mart 2013 Resmi Gazete sayı: 28602, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130329-4.htm>, 16.03.2022.

Kılıçaslan, C, Ersoy, S. (2019). Sanayi Üretimde Elektrikle İlgili Yaşanan İş Kazalarının Belirlenmesi
ve Çözüm Önerileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Uluslararası Mühendislik Teknolojileri ve
Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 2(2), 85–101.

Kuepper, T, Wermelskirchen, D, Beeker, T, Reisten, O, Waanders, R. (2003). First Aid Knowledge of
Alpine Mountaineers. *Resuscitation*, 58(2), 159–169.

Küçükakça Çelik, G, Şermet Kaya, Ş, Kolutek, R, Güven, ŞD. (2021). Bir Mesleki Eğitim Merkezinde
Öğrenim Gören Öğrencilere Verilen İlk Yardım Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *İnönü
Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 9(1), 238-251. DOI:
10.33715/inonusaglik.814968

Lingard, H. (2002). The Effect of First Aid Training on Australian Construction Workers’
Occupational Health and Safety Motivation and Risk Control Behavior. *Journal of Safety Research*,
33(2), 209–230. [https://doi.org/10.1016/S0022-4375\(02\)00013-0](https://doi.org/10.1016/S0022-4375(02)00013-0).

Nayir, T, Uskun, E, Türkoğlu, H, Uzun, E, Öztürk, M. (2011). Kişioğlu NA. Isparta İl Merkezinde
Görevli Öğretmenlerin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri Ve Tutumları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 18(4),
123–127.

SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu). (2020). SGK İstatistikleri.
http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari_2020, 16.03.2022.

Sipsma, K, Stubbs, BA, Plorde, M. (2011). Training Rates and Willingness to Perform CPR in King
County, Washington: A community survey. *Resuscitation*, 82, 564–7.

Şimşek, İ, Güler, Ç, Oral, SN. (1992). Eczacıların İlk Yardım Bilgileri Üzerine Bir Araştırma . *Ankara
Eczacı Odası Bülteni. Eczacılık Forumu*, 14, 45–48.

Yağan, A, Şahin, HA. (2021). *Van’da Çok Tehlikeli İşlerde Çalışan İşçiler ile Az Tehlikeli İşlerde
Çalışan İşçilerin, Temel Yaşam Desteği ve İlk Yardım Bilgi Eğitim Düzeylerinin İncelenmesi*.
Uzmanlık Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi. Van.

Yer, AS, Cengiz, S. (2021). Afet ve Kaza Riskinin Yüksek Olduğu Sanayi ve Maden Kuruluşlarında
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Güvenlik İklim Algısı ve İlk Yardım Bilgi
Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma: Gümüşhane İli Örneği. *The Journal of International
Scientific Researches*, 6(2), 91-107.

Zalewski, R, Przymusala, P, Klosiewicz, T, Dabrowski, M, Marciniak, R, Cerbin-Koczorowska, M.
(2019). The Effectiveness of ‘Practice While Watching’ technique for the First Aid Training of the

JPH, April 2023, 8(1), 113-120

Chemical Industry Employees. *Disaster and Emergency Medicine Journal*, 4(3), 83–91.